

Waarom maken mensen geen gebruik van sociale zekerheid?

Olaf Simonse
Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag
Universiteit Leiden

FINANCIAL STRESS BY DESIGN

Examining barriers to social welfare take-up

OLAF SIMONSE

Financiële stress heeft negatieve
gevolgen voor ...

... kwaliteit van leven, lichamelijk
en mentaal welzijn en relaties

... executieve functies,
vaardigheden, gedrag

Niet-gebruik van diverse voorzieningen	
Zorgtoeslag	16%*
Huurtoeslag	10%*
Kindgebonden budget	7%*
AIO	30%*
Algemene bijstand	35%**
Individuele inkomenstoeslag	2% - 25%***
Collectieve zorgverzekering	40% - 48%***
Stadspas	7% - 25%***
Kwijtschelding lokale belastingen	14% - 25%***

* Bron: Synthesestudie SZW (2023)

** Bron: Inspectie SZW (2022)

*** Bron: Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Zwolle

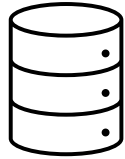

DEEL I: Financiële stress

Hoofdstuk 2. De rol van financiële stress bij veranderingen in mentale gezondheid tijdens COVID-19

Hoofdstuk 3. Economische voorspellers van de subjectieve ervaring van financiële stress

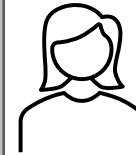

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

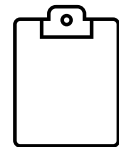
Hoofdstuk 4. Determinanten van niet-gebruik van sociale voorzieningen: een scoping review en een nieuw theoretisch kader

Hoofdstuk 5. Sociale zekerheid of onzekerheid? De ervaring van financieel kwetsbare huishoudens

Hoofdstuk 6. Psychologische barrières voor het gebruik van zorgtoeslag en kindgebonden budget

Hoofdstuk 7. Leiden terugvorderingen tot niet-gebruik? Experimenteel bewijs met een huishoudparadigma

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

Hoofdstuk 4. Determinanten van niet-gebruik van sociale voorzieningen: een scoping review en een nieuw theoretisch kader

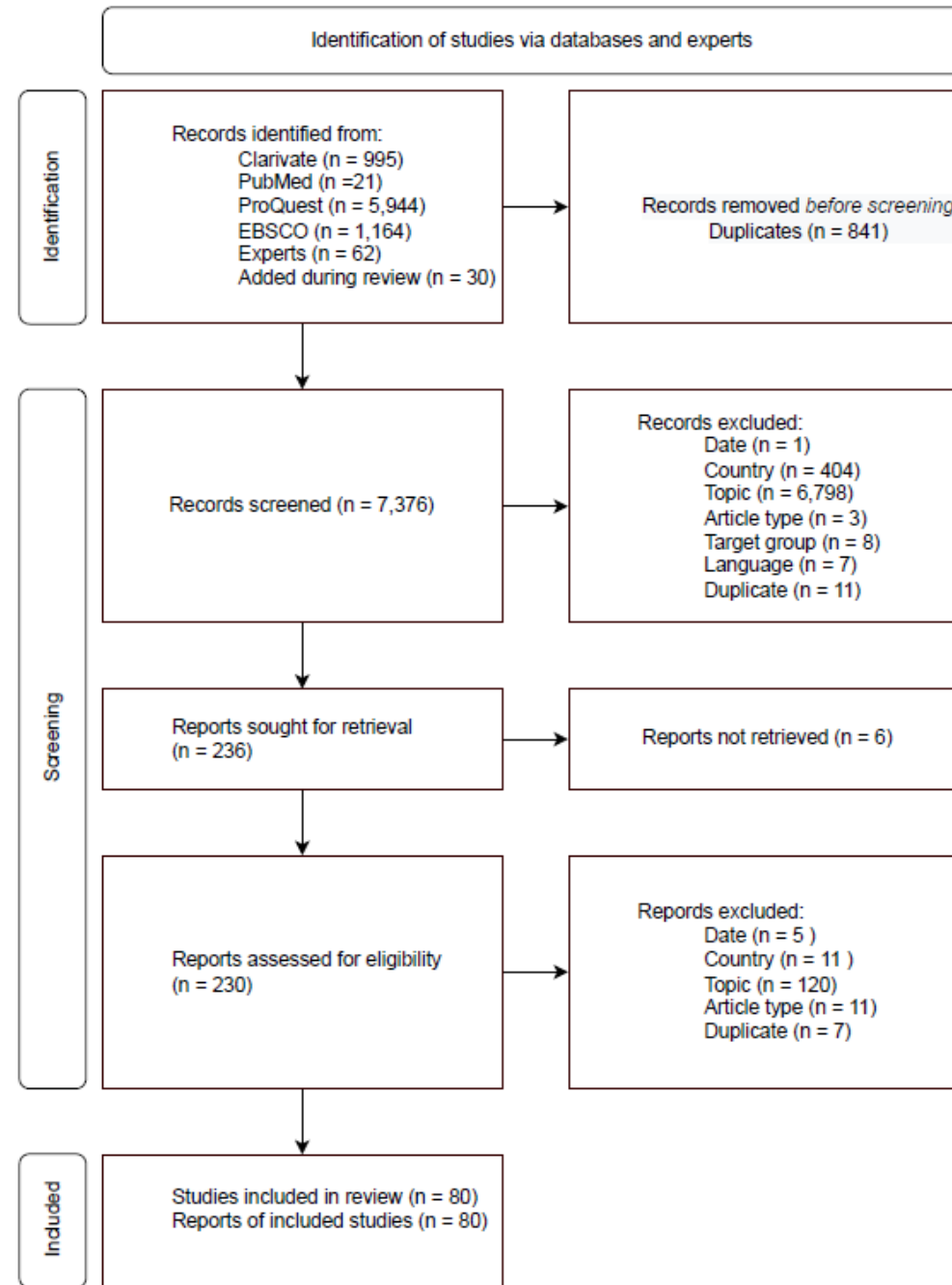

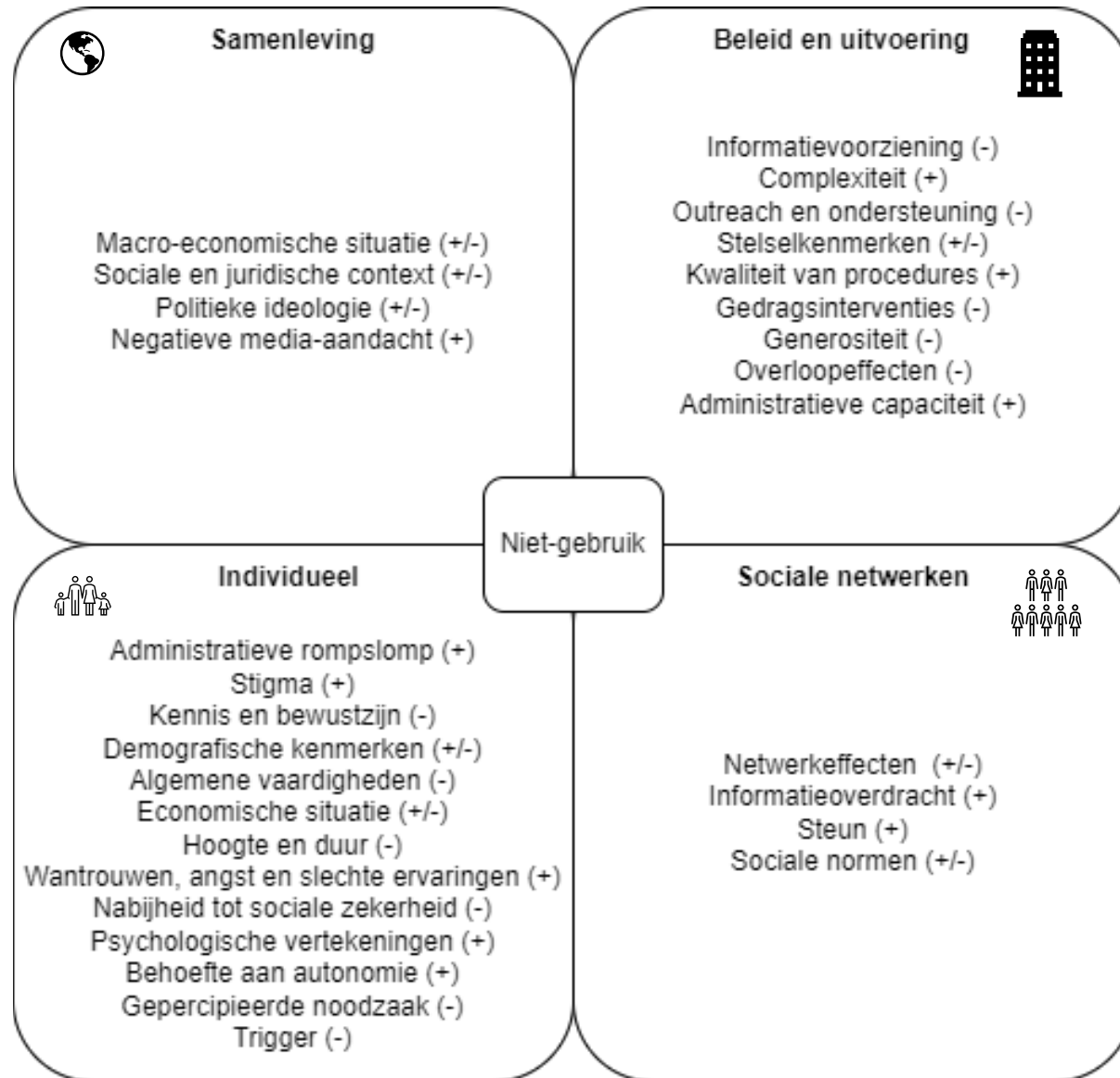
Simonse, O., Jensen, N., Bomm, L., Van Dijk, W. W., Van Dillen, L. F., & Van Dijk, E. (Submitted for publication). *Determinants of welfare participation: A scoping review and new theoretical framework*. [Preprint available on https://osf.io/h2983/](https://osf.io/h2983/)

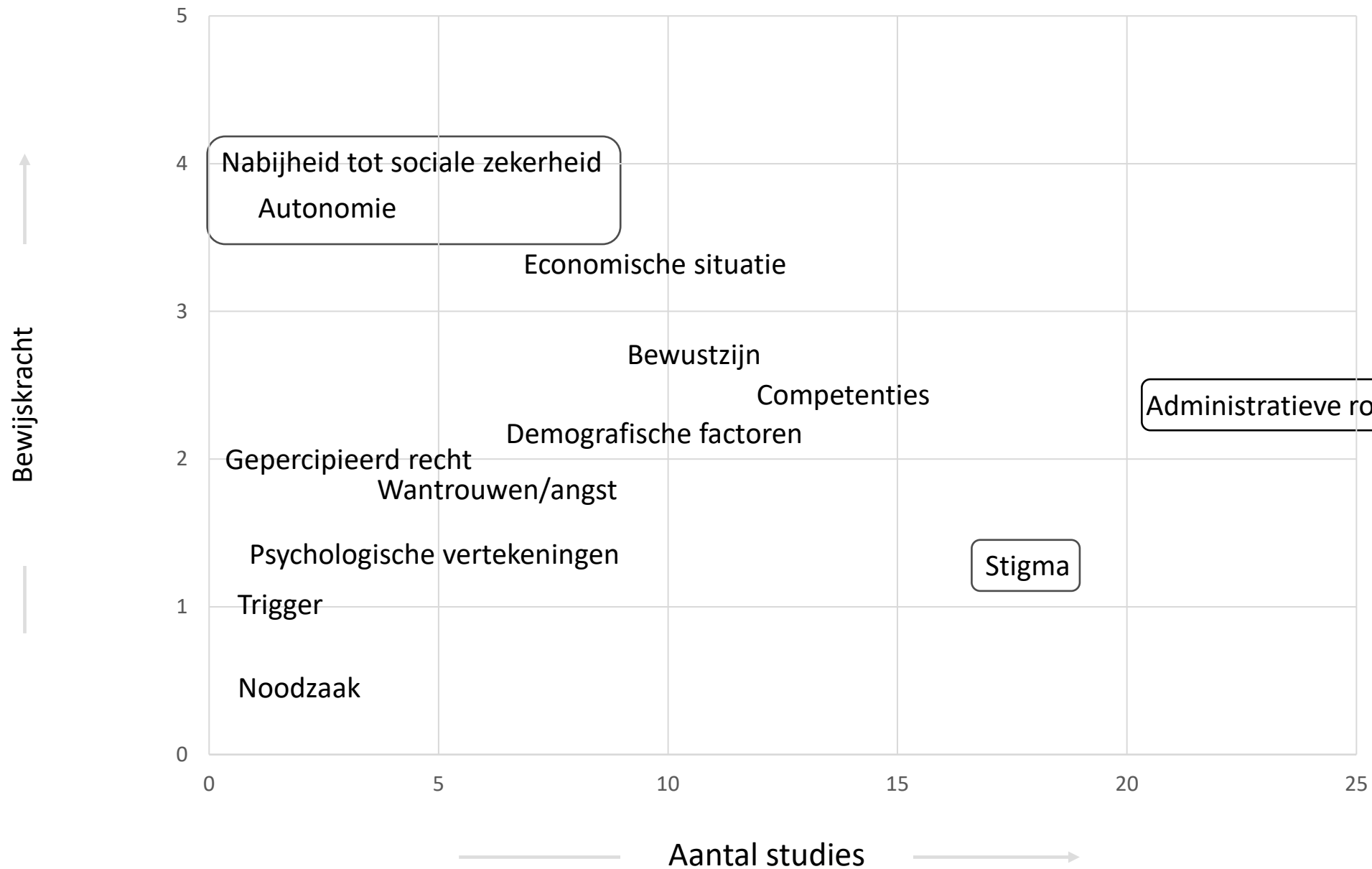
Methode

- PRISMA Scoping Review
- Vijf databanken doorzocht
- 8.217 gescreende artikelen
- 80 artikelen geanalyseerd

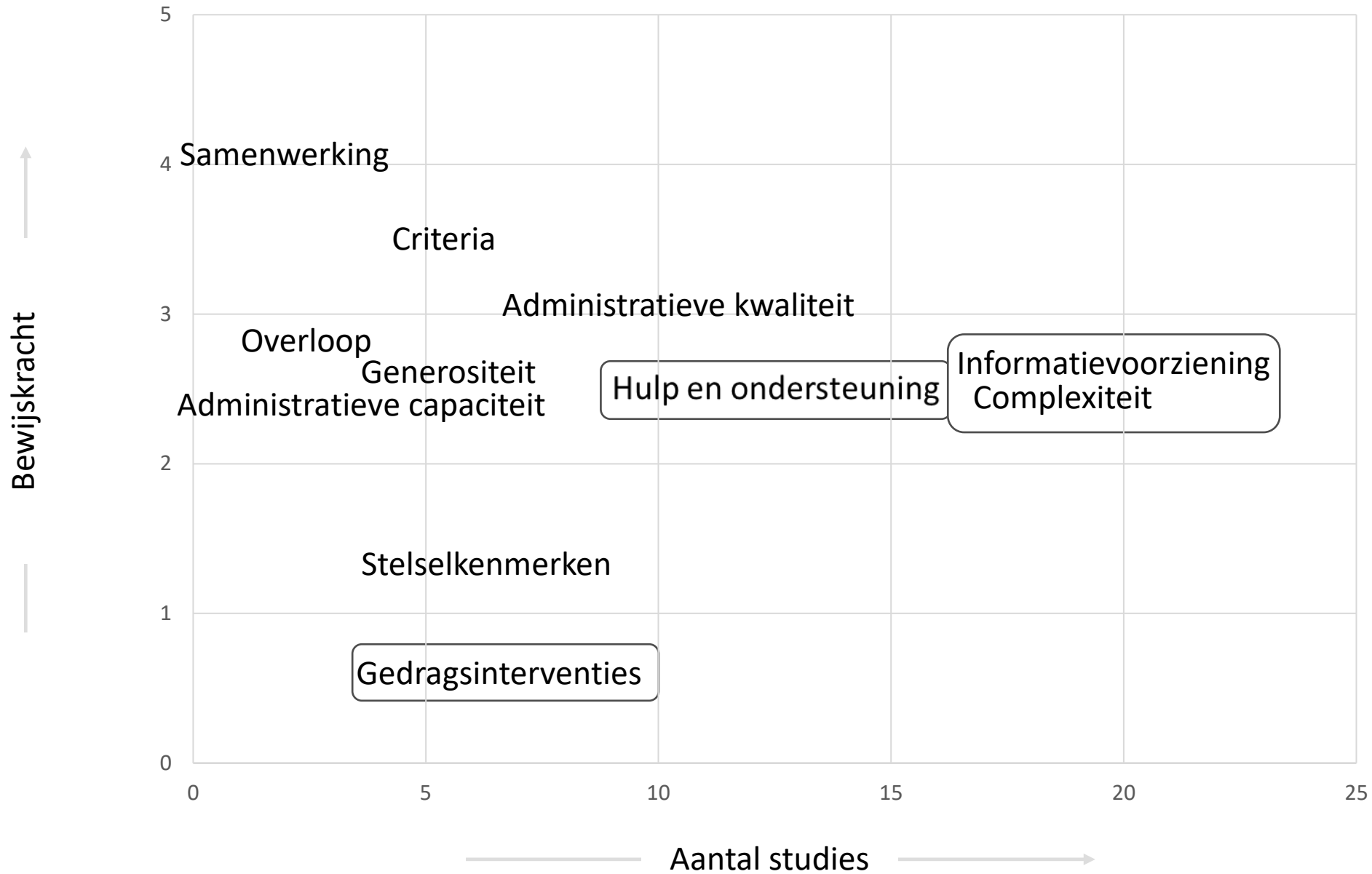

Individu / huishouden

Beleid / uitvoering

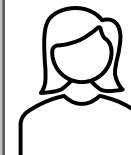

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

Simonse, O., Vanderveen, G., Van Dijk, W. W., Van Dijk, E., & Van Dillen, L. F. (2022). Social security or insecurity? The experience of financially vulnerable households with welfare participation. *Social Policy & Administration*, 57(3), 255–271.

<https://doi.org/10.1111/spol.12849>

Hoofdstuk 5. Sociale zekerheid of onzekerheid? De ervaring van financieel kwetsbare huishoudens

Methode

- 24 interviews, waarvan 3 uitgesloten; 31 individuen
- Recruitment in Den Haag en Eindhoven
- Analyse met Atlas.ti 9.0

Barrière 1: Leef liever met minder geld dan met angst voor terugvorderingen

"Nou, als anderen profiteren van een toeslag, waarom niet? Maar dat zou ik zelf niet doen. Want, zoals ik al zei, ik wil niet elke keer aan het einde van het jaar voor verrassingen komen te staan."

"Ik wil geen toeslagen meer gebruiken, want ik wil geen schulden."

"Nou, het is zo ingewikkeld, dan moet je terugbetalen. En ik zeg: ik begrijp het niet meer. Ik word er ziek van om het elke keer terug te betalen. Dus ik ben ermee gestopt."

"Aan het eind van het jaar kreeg ik een blauwe envelop. Ik moest ineens € 1.500 terugbetalen. Dan denk ik: 'Hoe dan?'"

Barrière 2: De 'grote' instellingen tegen de 'kleine' burger

“Als ze geld van je nodig hebben, dan weten ze je te vinden. Maar als je hulp nodig hebt, zijn ze niet thuis.”

"Het is de scheve communicatie. Het is gewoon laag. Je moet uitvoeren en dat is het. Dus je staat eigenlijk machteloos. Dus als je een heel klein foutje maakt, wordt dat zo ontzettend hard gestraft. Terwijl er helemaal geen ruimte is voor: sorry mevrouw/meneer, het ging mis. Er is geen communicatie. Je loopt echt tegen een muur aan."

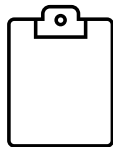

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

Simonse, O., Knoef, M., Van Dillen, L. F., Van Dijk, W. W., & Van Dijk, E. (2023). Psychological barriers for take-up of health care benefits and child support benefits in the Netherlands. *Journal of European Social Policy*, 1–20.

<https://doi.org/10.1177/09589287231164343>

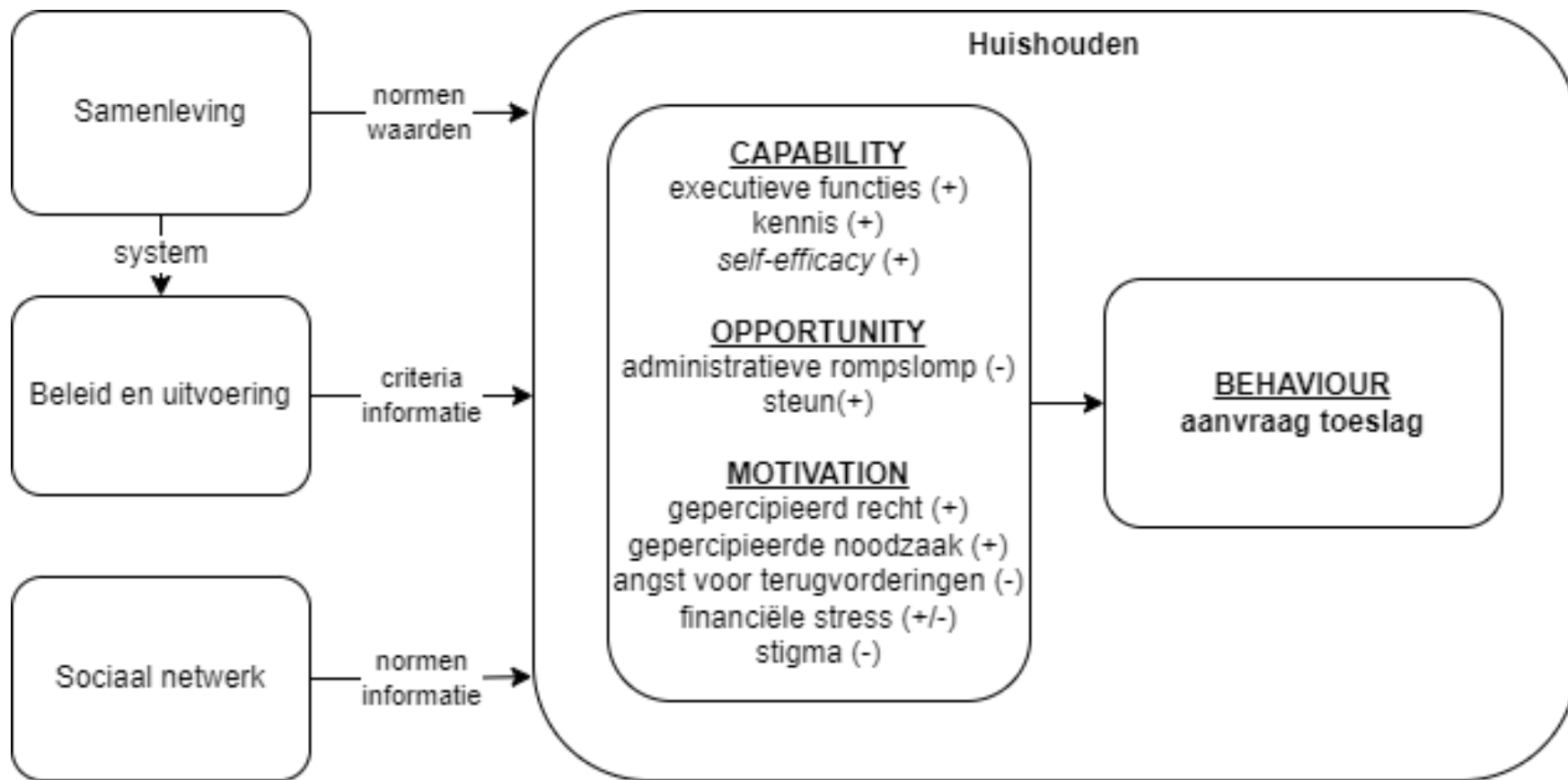
Hoofdstuk 6. Psychologische barrières voor het gebruik van zorgtoeslag en kindgebonden budget

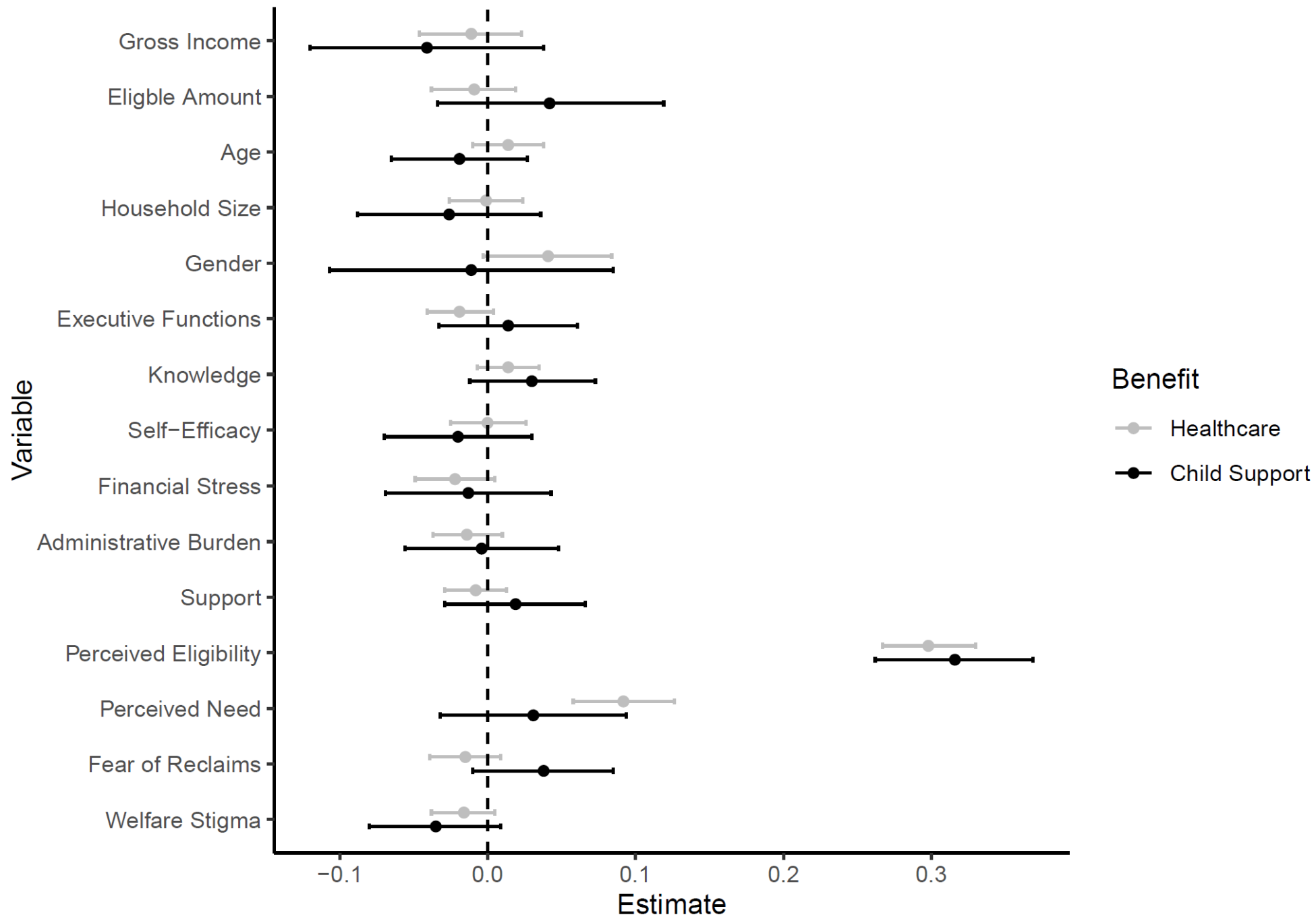

Method

- Survey LISS panel (N = 905)
- Afhankelijke variabele: gebruik van toeslag
- Onafhankelijke variabelen afgeleid van het COM-B-model
- Controlevariabelen: inkomen, hoogte uitkering, leeftijd, huishoudenssamenstelling, geslacht
- Linear probability model; multimodel selection met Akaike's Information Criterion (Corrected)

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

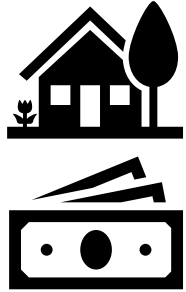
Method

- Twee online experimenten (totale $N = 742$) met Prolific (Britse steekproef)
- Experiment 1: 2x2
 - Terugvorderen ja/nee
 - Schuld ja/nee
- Experiment 2: 3x2
 - Terugvorderen / rekening / geen schok
 - Schuld ja/nee

Simonse, O., Hilbert, L. P., Van Dillen, L. F., Van Dijk, E., Van Dijk, W. W., & Noordewier, M. K. (Submitted for publication). *Do reclaims cause non-take-up of social welfare? Experimental evidence from a household paradigm*. <https://osf.io/nrptg/>

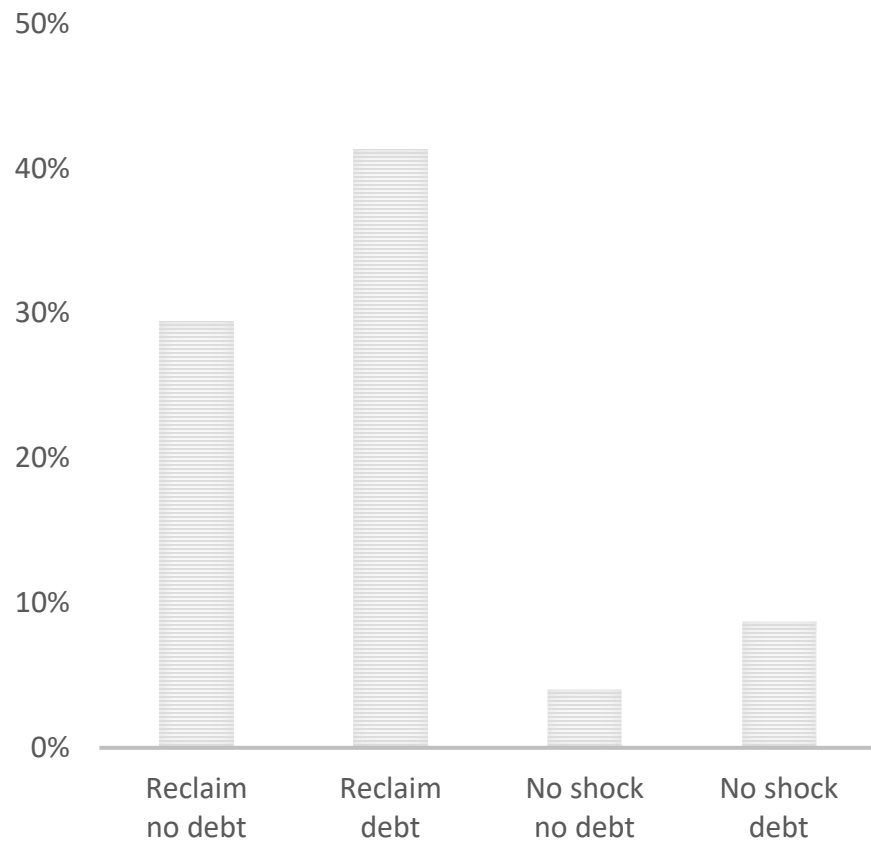
Hoofdstuk 7. Leiden terugvorderingen tot niet-gebruik? Experimenteel bewijs met een huishoudparadigma

Terugvordering (Ja / Nee)

Reclaim		No reclaim	
---------	--	------------	--

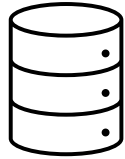
Debt

No	Yes	No	Yes
----	-----	----	-----

DEEL I: Financiële stress

Hoofdstuk 2. De rol van financiële stress bij veranderingen in mentale gezondheid tijdens COVID-19

Hoofdstuk 3. Economische voorspellers van de subjectieve ervaring van financiële stress

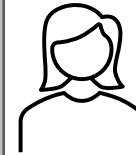

DEEL II: Niet-gebruik van sociale voorzieningen

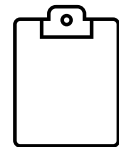
Hoofdstuk 4. Determinanten van niet-gebruik van sociale voorzieningen: een scoping review en een nieuw theoretisch kader

Hoofdstuk 5. Sociale zekerheid of onzekerheid? De ervaring van financieel kwetsbare huishoudens

Hoofdstuk 6. Psychologische barrières voor het gebruik van zorgtoeslag en kindgebonden budget

Hoofdstuk 7. Leiden terugvorderingen tot niet-gebruik? Experimenteel bewijs met een huishoudparadigma

Enkele conclusies

Oorzaken voor niet-gebruik

Sterk bewijs

- Administratieve rompslomp
- Twijfel over het recht op toeslag
- Terugvorderingen
- Demografische factoren

Geen / gemengd bewijs

- Toeslagenschandaal
- Stigma

Interventies

Effectief

- (Persoonlijke) informatievoorziening
- Hulp en ondersteuning

Beperkt effectief

- Gedragsinterventies (“nudges”)
- Stigma

Discussie

- Wat zijn kansrijke manieren om niet-gebruik terug te dringen?
 - *Korte termijn (binnen het huidige stelsel)*
 - *Lange termijn (stelselherziening?)*
- Wat is hiervoor nodig?
 - *Hoe komt het dat het nog niet is gelukt?*

